

בס"ד. שיחת חג הפורים, ה'תשי"ג.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה. ואח"כ צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויהי אומן את הדסה.

* * *

ב. דובר לעיל (בהמאמר¹) שפורים הוא בדרגא נעלית יותר ממתן תורה, כמובן ממ"ש² "וקבל היהודים את אשר החלו לעשות", היינו, שבמ"ת היתה התחלה בלבד ("החלו"), ובפורים היתה "קבלה גמורה"³, שמזה מובן שמ"ת ופורים שייכים זל"ז, שענינם אחד, אלא שפורים הוא בדרגא נעלית יותר.

ומהענינים בזה:

מ"ת ופורים — ענינם מסירת נפש: במ"ת — כמארז"ל: "על כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתן", ובפורים — שאף שהיתה הגזירה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים", "מנער ועד זקן טף ונשים"⁵, מסרו נפשם על קידוש השם (שהרי אם רצו להמיר דתם לא הי' המן עושה להם כלום, שלא גזר אלא על היהודים, אלא שהם מסרו עצמן למות כל השנה כולה), ולא עלה להם מחשבת חוץ ח"ו⁶.

אבל אעפ"כ, המס"נ דמ"ת אינה מגעת להמס"נ דפורים, כי:

המס"נ דמ"ת היא: (א) מס"נ בכח, היינו, מצד הנשמה — "פרחה נשמתם", (ב) והתעוררות המס"נ באה מצד הגילויים מלמעלה — "על כל דיבור ודיבור", וכן כללות הענין ד"כפה עליהם הר כגיגית"⁷, שהו"ע התגלות האהבה העליונה כו"⁸;

משא"כ המס"נ דפורים היא: (א) מס"נ בפועל, מצד הגוף (שהרי הגזירה "להשמיד גו"⁹ היתה על הגופים, ובמילא, זה שלא עלה להם מחשבת חוץ הו"ע של מס"נ בפועל, מצד הגוף), (ב) והתעוררות המס"נ

(1) פ"ו (לעיל ס"ע 13).

(2) אסתר ט, כג.

(3) תו"א מג"א צו, ג.

(4) שבת פח, ב.

(5) אסתר ג, יג.

(6) תו"א מג"א צו, א.

(7) שבת פח, א.

(8) תו"א מג"א צח, ד.

באה (לא מצד הגילויים מלמעלה, אלא) מצד עבודתם ויגיעתם של בני"כ בכח עצמם.

ג. ומזה מובן גם בנוגע לעבודה דפורים בכל שנה ושנה, כמ"ש⁹ "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור":

כ"ק מו"ח אדמו"ר אומר בא' משיחותיו¹⁰, שגם עתה ישנה מחשבת המן להשמיד להרוג ולאבד ח"ו, ובמילא, צריכה להיות גם עתה העבודה דפורים — ענין המס"נ בפועל, ובאופן של עבודה בכח עצמו, היינו, שלא להמתין על התעוררות מלמעלה, אלא לעמוד תמיד במעמד ומצב שמוכן הוא למסור נפשו בפועל.

והיינו, שנוסף על המס"נ שבכל יום בעבודה דק"ש, ומודגש באופן נעלה יותר באמירת "שמע ישראל גו' הוי' אחד"¹¹ ביוהכ"פ, כמבואר בחסידות¹² שאפילו קל שבקלים עומד בתנועה של מס"נ באמירת שמע ישראל ביוהכ"פ — שכל זה הו"ע של מס"נ בכח, ומצד הגילויים מלמעלה — צריכה להיות גם העבודה שנפעלת בימי הפורים, שהו"ע המס"נ בפועל, ומצד עבודה בכח עצמו.

ד. והנה, א' הענינים שבהם מתבטא אופן העבודה דמס"נ, הוא, כאשר העבודה היא שלא בסדר והדרגה.

ולדוגמא — בנוגע ללימוד תורת החסידות, שישנם הטוענים שתחילה צריכים למלא כרסם בש"ס ופוסקים, ואח"כ ילמדו גם חסידות. ומסתייעים בזה מפס"ד השו"ע בהל' תלמוד תורה¹³.

והמענה לזה — שהעבודה צריכה להיות שלא בסדר והדרגה, שכן, כשם שהקלקול ה'י' שלא בסדר והדרגה, הנה גם התיקון צריך להיות שלא בסדר והדרגה. וע"ד מ"ש הרמב"ם¹⁴ שאף ש"הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה .. שהיא רחוקה משתי הקצוות כו", מ"מ, "אם ה'י' רחוק לקצה האחד, ירחיק עצמו לקצה השני וינהוג בו זמן רב עד שיחזור לדרך הטובה והיא מדה בינונית כו".

ובנוגע לעניננו: כיון שהעבודה צריכה להיות שלא בסדר והדרגה

(9) אסתר ט, כח.

(10) ראה שיחת פורים תש"א (סה"ש קנ. וש"נ).

(11) רמ"א יו"ד סרמ"ו ס"ד — מרמב"ם

הל' יסוה"ת ספ"ד. הל' ת"ת לאדה"ז פ"א

ה"ד. שם פ"ב ה"א, ב, ט.

(12) הל' דעות פ"א ה"ד. פ"ב ה"ב.

(10) ראה שיחת פורים תש"א (סה"ש

תש"א ע' 77 ואילך). וראה גם מכתב י"ב אדר

שנה זו (אג"ק ח"ז ס"ע קפו).

(11) ואתחנן ו, ד.

— אין להמתין עם לימוד תורת החסידות עד לאחר מילוי כרסו בש"ס ופוסקים, אלא צריכים ללמוד תורת החסידות בד בבד עם לימוד ש"ס ופוסקים.

ה. ויש להוסיף עוד ענין בזה — בקשר ובשייכות לעניני הפורים: איתא בגמרא¹⁵ "פורים שחל להיות בערב שבת רב אמר מקדימין (קריאת) פרשת זכור (לשבת שלפנ"ז), ושמואל אמר מאחרין (שקורין פרשת זכור בשבת שלמחרת פורים). רב אמר מקדימין, כי היכי דלא תיקדום עשי' לזכירה [שאם יקראו פרשת זכור בשבת למחרת פורים, נמצא שקדמה עשי' (קיום המצוות דפורים, משתה ושמחה ומשלוח מנות וכו') לזכירה (פרשת זכור), וקרא אמר "והימים האלה נזכרים ונעשים", מעיקרא זכירה ואח"כ עשי']. ושמואל אמר מאחרין, אמר לך, כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר, עשי' וזכירה בהדי הדדי אתיין. . חל להיות (פורים) בשבת עצמה, אמר ר"ה לדברי הכל אין מקדימין ("דהא השתא לא קדמה עשי' לזכירה, וגבי מוקפין קדמה זכירה לעשי'¹⁶"), ורב נחמן אמר עדיין היא מחלוקת" ("אף בזו אמר רב מקדימין, כדי שתקדם זכירה לעשי' דעירות"¹⁶).

וענין זה תלוי בהחקירה הידועה¹⁷ בנוגע לדברים שצריכים להעשות זה אחר זה — אי מהני כשנעשים בבת אחת. כלומר: האם החיוב הוא שענין זה יבוא אחר ענין זה דוקא, ובמילא, אם באים בבת אחת, לא מהני, או ש"זה אחר זה" לאו דוקא, אלא עיקר העיכוב הוא שהמאוחר לא יהי' לפני המוקדם, ובמילא, אם באים בבת אחת, שפיר דמי.

ועד"ז בנוגע לזכירה ועשי' ("נזכרים ונעשים") — האם יש הכרח בהקדמת הזכירה דוקא, או שעיקר העיכוב הוא ש"לא תיקדום עשי' לזכירה", אבל אם לא קדמה עשי' לזכירה אלא בהדי הדדי אתיין, שפיר דמי.

ובנוגע לעניננו: להדעה ש"אחר זה" לאו דוקא, אלא עיקר העיכוב הוא שהמאוחר לא יהי' לפני המוקדם — יכולים שפיר לעשות שניהם יחד: למלא כרסו בש"ס ופוסקים, ובה בשעה לעסוק גם בלימוד ועבודת החסידות¹⁸.

* * *

17) ציונים לתורה (להר"י ענגל) כלל לה.

18) חסר המשך השיחה (המו"ז).

15) מגילה ל, א.

16) פרש"י שם.

ו. בנוגע לקריאת המגילה — איתא במשנה¹⁹: "מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה י"ח, ר"מ אומר כולה, ר' יהודה אומר מאיש יהודי, רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלה". ובגמרא²⁰: "וכולן מקרא אחד דרשו, ותכתוב אסתר המלכה ומרדכי היהודי את כל תוקף²¹ (על תוקף הקפיד להזכיר), מאן דאמר כולה, תוקפו של אחשורוש (ומתחילתה היא מדברת בתוקפו עד סופה), ומאן דאמר מאיש יהודי, תוקפו של מרדכי וכו'".
וכיון שההלכה היא שחייבים לקרוא את המגילה כולה²², מוכח, שצריכים להזכיר "תוקפו של אחשורוש".

ולכאורה צריך להבין:

בשלמא "תוקפו של מרדכי" — ה"ז ענין הקשור עם תוקף הנצחיות דבנ"י, והיינו, שהנשמה היא נצחית, ובמילא, גם הגוף — שעמו קשורה הנשמה, ועל ידו עובדת עבודתה בקיום התומ"צ (כמבואר בתניא²³ שאי אפשר לנשמה לקיים מצוות מעשיות אלא ע"י התלבשותה בגוף) — נצחי הוא, שזהו"ע תחיית המתים, שהגוף הגשמי (שבו ועל ידו עבדה הנשמה עבודתה כל משך חיי האדם) יקום לתחי'.

אבל מהו תוכן הענין שצריכים להזכיר "תוקפו של אחשורוש"?

ז. ויובן בהקדים ב' הפירושים ב"אחשורוש":

במאורי אור²⁴ איתא (בשם המדרש) ש"אחשורוש" קאי על הקב"ה, "שאחרית וראשית שלו".

ובמדרש²⁵ איתא "כל מקום שנאמר במגילה זו למלך אחשורוש, במלך אחשורוש (כפשוטו, מלך מדי ופרס) הכתוב מדבר, וכל מקום שנאמר למלך סתם, משמש קודש (וחול)", היינו, שקאי (לפעמים) על הקב"ה, "מלכו של עולם"²⁶.

וב' פירושים אלו — אם אחשורוש קאי על הקב"ה או להבדיל על מלך מדי ופרס — לא זו בלבד שאינם סותרים זל"ז, אלא מתאימים ותלויים זב"ז, כדלקמן.

ח. ובהקדמה — שכאשר הקב"ה בוחר בדבר מסויים למלא

23 פל"ה (מה, א). רפ"ז (מו, א).
24 ע' א אות קפב. וראה בהנסמן לעיל
בהמאמר (ע' 20) הערה 45.
25 אסתר פ"ג, יו"ד.
26 יל"ש אסתר רמז תתרנז (בתחלתו).

19 מגילה פ"ב מ"ג.
20 שם יט, א (ובפרש"י).
21 אסתר ט, כט.
22 רמב"ם הל' מגילה פ"א ה"ג. טושו"ע
אור"ח סתר"צ ס"ג.

שליחות שלו, אזי הדבר (שעל ידו מתמלאת השליחות) טפל ובטל להשליחות, וגם כאשר מציאות הדבר בעוה"ז היא במדה גדולה יותר מהשליחות שמתבצעת על ידה, מ"מ, טפלה ובטלה היא להשליחות,

— וע"ד שמצינו בהלכות שבת לענין מלאכת הוצאה, ש"המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי (שיש בו שיעור), פטור אף על הכלי, שהכלי טפלה לו²⁷, והיינו, שעם היות הכלי גדול יותר מהאוכלין שבו, מ"מ, כיון שכוונתו בהוצאת הכלי היא בשביל האוכלין, והכלי הוא משמש להאוכל, אזי הכלי טפל להאוכלין. ועד"ז מצינו בהלכות ברכות הנהנין, שהברכה על העיקר פוטרת את הטפל, גם כאשר הטפל גדול בכמות יותר מן העיקר, כיון שאצל האדם האוכלו נחשב הוא לטפל²⁸. ואם הדברים אמורים בעניני העולם, עאכו"כ בעניני רשות וחול המשמשים לעניני קדושה, שהם טפלים ובטלים אל הקדושה. —

ועד שכל מציאותה היא — השליחות,

ולכן, המעלה שישנה בהשליחות, נעשית גם בהדבר שעל ידו מתמלאת השליחות (שכל מציאותו היא השליחות) — ע"ד המבואר בתניא²⁹ לענין בירור וזיכוך הגוף, שכיון שלימוד התורה וקיום המצוות נעשה ע"י הגוף (שהרי גם לימוד התורה צ"ל בדיבור, ועקימת שפתיו הוי מעשה³⁰, ועאכו"כ מצוות מעשיות ממש), הנה גם הגוף מתברר ומזדכך כו'.

ט. ועפ"ז יש לבאר הקשר והשייכות דב' הפירושים ב"אחשוורוש": "אחשוורוש" — קאי אמנם על אחשוורוש כפשוטו, מלך מדי ופרס; אבל, כיון שכל מציאותו של אחשוורוש היא שעל ידו ה' הנס דפורים, ועל ידו ניתוספה מצוה מדרבנן, שעל זה אמרו חז"ל³¹ חביבין וחמורין עלי דברי סופרים כו',

— ןולהעיר מדברי הגמרא³² "מגילה נקראת ספר ונקראת אגרת", ומבואר בחסידות³³ "ההפרש בין בחי' ספר לבחי' אגרת .. ממה שאנו רואים שהספר הוא נצחי .. אך האגרת אינו נכתב אלא לפי שעה בלבד

27) שבת צג, סע"ב (במשנה). רמב"ם הל'

30) סנהדרין סה, א.

שבת ספ"ח.

31) ראה שם פח, ב (במשנה). ירושלמי

28) ברכות מד, א. רמב"ם הל' ברכות פ"ג

שם פי"א ה"ד. ועוד.

ה"ה. תושו"ע ואדה"ז או"ח סק"ב. סדר

32) מגילה יט, סע"א.

ברכת הנהנין לאדה"ז פ"ג.

33) ת"א מג"א קיט, א.

29) פל"ז.

ולא להתקיים כלל כי הרי אחר קריאתו את האגרת יקחנו וישרפנו או משליכו ואין צריך לו עוד לעולם כו", והמגילה — אף שנקראת בשם "אגרת", נקראת גם בשם "ספר", כפי שלמדים ממ"ש³⁴ "כתוב זאת זכרון בספר", "בספר מה שכתוב במגילה"³⁵,

לכן, שייך שפיר לומר ש"אחשורוש" — שכל מציאותו היא שעל ידו הי' הנס דפורים — הוא מי שאחרית וראשית שלו.

וזהו תוכן הענין דהזכרת "תוקפו של אחשורוש" — כי, גם להפירוש דאחשורוש כפשוטו, מלך מדי ופרס, מתגלה ומתבטא על ידו "תוקפו של אחשורוש", שאחרית וראשית שלו.

י. וזהו מ"ש³⁶ "הוא אחשורוש המולך מהודו ועד כוש" — דכיון שאחשורוש הוא "מי שאחרית וראשית שלו", לכן הוא "מולך מהודו ועד כוש":

"הודו" ו"כוש" הם ב' הפכים, כי: "כוש" — מלשון שחרות, כמ"ש "כי אשה כושית לקח"³⁷, "היהפוך כושי עורו"³⁸ — מורה על דרגא תחתונה כו'. ו"הודו" — מלשון הודאה, למעלה מטעם ודעת — מורה על דרגא נעלית בקדושה.

ואחשורוש הוא "המולך מהודו ועד כוש", כי, אחשורוש "שאחרית וראשית שלו" קאי על דרגא שלמעלה מהשתלשלות, ששם אין הגבלות דאחרית וראשית (מטה ומעלה), וע"ד מ"ש³⁹ "אני ראשון ואני אחרון", שראשון ואחרון בהשוואה, ולכן הוא המולך מהודו ועד כוש, מעומק רום עד עומק שפלות⁴⁰.

יא. וב' ענינים אלה (ראשית ואחרית, הודו וכוש) ישנם גם אצל בני"ש שעליהם נאמר⁴¹ "בנים אתם להוי' אלקיכם" — שיש בהם ענין ההודאה וביטול לאלקות, וביחד עם זה, יש להם גם כח הבחירה [שנלקח מהבחירה שבעצמותו ית'⁴², ולכן ניתן רק לבני"י, להיותם מושרשים בהעצמות שבחר בישראל עמו] לבחור בהיפך ח"ו, בחי' כוש.

והנה, בזמן שלפני פורים עירבבו בני"י ב' הענינים דהודו וכוש:

(39) ישעי' מד, ו.

(40) ראה גם אוה"ת מג"א (הוצאת תש"נ)

ע' ג ואילך.

(41) פ' ראה יד, א.

(42) ראה לקו"ת אמור לח, ב.

(34) בשלח יז, יד.

(35) מגילה ז, א.

(36) אסתר א, א.

(37) בהעלותך יב, א.

(38) ירמי' כג, כג.

מחד גיסא — הי' זה הזמן שקודם ובסמיכות להגאולה (מגלות בבל), בחי' הודו, ולאידך גיסא — נהנו מסעודתו של אותו רשע⁴³, בחי' כוש. ומצד זה גרמו נתינת כח ללעו"ז — שהרי החיות והיניקה שנמשכת ללעו"ז היא באמצעות בני"י⁴⁴ — שאחשורוש (כפשוטו) המולך מהודו ועד כוש, גזר גזירה על בני"י.

אמנם, עי"ז שעמדו כל השנה כולה במס"נ שלמעלה מטעם ודעת, מס"נ מצד עצם הנשמה שלמעלה מהכחות הגלויים שבהם שייכת ההתחלקות דהודו וכוש — הגיעו בבחי' אחשורוש שאחרית וראשית שלו, בחי' שלמעלה מהשתלשלות, שאחרית וראשית בהשואה, ועי"ז נעשה ביטול הגזירה.

יב. וענין זה מתבטא גם בהעבודה דפורים — שהיא באופן ד"לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"⁴⁵:
 "ארור המן" — קאי על העבודה ד"סור מרע", ו"ברוך מרדכי" — קאי על העבודה ד"עשה טוב".

והנה, אף שהעבודה ד"עשה טוב" ("ברוך מרדכי") היא נעימה וחביבה יותר מאשר העבודה ד"סור מרע" ("ארור המן"), שהרי בעבודה ד"סור מרע" צריכים להתעסק עם הרע, וכל המתאבק עם מנוול מתנוול גם כן⁴⁶ — מ"מ, נעשית העבודה ד"סור מרע" באותה נעימות וחביבות כמו העבודה ד"עשה טוב" ("לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"), כיון שאינו מתחשב עם עצמו ("געשמאָק" שלו), אלא עומד בתנועה של מס"נ לבעל הרצון, שהוא למעלה מהגדרים דהודו וכוש, ובמילא, עושה כל מה שדורש בעל הרצון באותה נעימות וחביבות.

יג. וזהו גם מה שכ"ק מו"ח אדמו"ר תבע מכל אחד מאתנו ב' קצוות⁴⁷:

מחד גיסא — להיות מונחים ושקועים ("ליגן") בלימוד התורה, גליא דתורה ונסתר דתורה, תורת החסידות, רזין ורזין דרזין — שזהו עומק רום,

ובה בשעה — להשפיע על יהודי ולעוררו על שמירת שבת, טהרת

---

43) מגילה יב, א. ואילך, ובהנסמן שם.
 44) ראה תניא אגה"ת פ"ו. ובכ"מ. 46) ראה תניא ספכ"ח.
 45) שם ז, ב. וראה גם שיחת פורים 47) ראה גם תו"מ ח"ז ע' 136.
 דאשתקד סכ"ז ואילך (תו"מ ח"ה ס"ע 45

המשפחה באופן הכי פשוט, ולדבר עם ילד יהודי שאינו יודע מאומה אודות יהדות, לקרבו ליהדות.

וע"י ההתעסקות בב' הקצוות יחדיו, ממהרים וממשיכים ביאת משיח — ש"הנה זה עומד אחר כתלנו"⁴⁸ — החל מביאת משיח הפרטי⁴⁹, אצל כאו"א בעניניו הפרטיים, ובמילא גם ביאת משיח לכל ישראל, ולכל העולם כולו.

* * *

יד. משתדלים⁵⁰ לקיים ולחזק את המנהגים העתיקים.

— אילו היו לנו כתפיים רחבות, עינים לראות ואזנים לשמוע, לב להבין ומוח להשכיל — לא היינו מוכרחים להשתמש דוקא בדרך הסלולה, אלא היינו יכולים לילך גם בדרך חדשה ולהגיע אל המטרה, לעלות בית א"ל. אבל כיון שחסרים הענינים הנ"ל, מוכרחים אנו לילך בדרכים שסללו לנו. ואז הולכים על אחריותם ועל כתפיהם של אלה שהראו וסללו את הדרכים. ולכן משתדלים לייסד מחדש את ההנהגות, אפילו אם (מצד כמה טעמים) נפסקו לזמן מה.

כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) הי' נוהג לאסוף מעות (או מורה שיתנדבו) — בעת התוועדות — שלש פעמים בשנה: שמחת תורה, י"ט כסלו ופורים. בשמחת תורה הי' אוסף עבור "תומכי תמימים", בפורים — עבור הענינים שלו (מוסדות, תמיכה לאנשים פרטיים וכיוצא בזה), ובי"ט כסלו — עבור שני הענינים⁵¹.

כיון שכל הענינים האמורים קיימים גם עתה, וההצטרפות היא גדולה יותר — ישתתף כל אחד עתה בענין זה.

ועי"ז, נוסף על מעלת הצדקה בכלל, שמביאה הצלחה בגשמיות, כמארו"ל⁵² "עשר בשביל שתתעשר", וכן ברוחניות, כפי שכותב רבינו הזקן בתורה אור⁵³ שע"י מצות הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ומובן מהגהת הצמח-צדק⁵⁴ שהלשון "אלף פעמים" אינו על

51 ראה שיחת י"ט כסלו שנת פר"ת (סה"ש תורת שלום ע' 243).

52 שבת קיט, א. ויש"נ.

53 בראשית בתחלתו (א, ב).

54 נדפסה בלקו"ת לג' פרשיות ג, א ואח"כ באוה"ת בראשית (כרך ו) תרכו, ב).

48 שה"ש ב, ט. וראה שהש"ר פ"ב, ח (ב).

49 ראה תניא אגה"ק ס"ד.

50 שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה בהוספות ללקו"ש ח"ב ס"ע 537 ואילך (במהדורא זו ניתוספו ע"י המו"ל עוד איזה ציוני מ"מ).

דרך רגילות וגוזמא, אלא אלף פעמים ממש — הרי לבד זאת, כאשר נותנים עבור הענינים שכ"ק אדמו"ר נ"ע הי' אוסף עבורם, ובאותו זמן שהי' אוסף, שאז הוא עת רצון וסגולה לכך — הי' מביא תוספת ברכה והצלחה, ויכולים לבוא אל כ"ק אדמו"ר נ"ע, ולדרוש, ש"ימשיך" את כל ההבטחות בפועל.

וענין זה שייך גם לאחרי ימי הפורים:

ובהקדמה — שבכללות החדשים יש חילוק בין חציו הראשון של החודש לחציו השני⁵⁵, אבל בנוגע לעניני פורים הרי נאמר⁵⁶ "והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב גו'", היינו, שהענין ד"ונהפוך הוא גו"⁵⁷, עם כל עניני הפורים, ישנם בכל חודש אדר⁵⁸.

ולכן, כל הנמצאים כאן, יכתבו לקרוביהם, ידידיהם ומכיריהם, שבמשך חודש זה יכולים להשתתף בכך, וכל מה שיתנו במשך חודש זה — הי' יוכלל בהקופה דפורים.

כל המשתתפים, הן על אתר והן אלה שישתתפו אח"כ, יכולים לרשום על פתקא שמם⁵⁹ ושם אמם⁶⁰ והסכום שמנדבים, ויקראו זאת על ציון הקדוש של כ"ק מו"ח אדמו"ר, וזה יעורר וימשיך תוספות ברכה והצלחה לכל אחד ואחת בכל המצטרך להם ולבני ביתם בגשמיות וברוחניות.

* * *

טו. דובר לעיל (ס"ו ואילך) בענין "תוקפו של אחשוורוש", ש"אחרית וראשית שלו", בעבודת האדם — שהעבודה צריכה להיות בכל התוקף בבי' הקוין ד"אחרית" ו"ראשית" בשוה, ולדוגמא — שהעבודה צריכה להיות הן בהקו ד"סור מרע" והן בהקו ד"עשה טוב", מבלי לעשות חשבונות איזו עבודה נעימה יותר, וכמו כן צריכה להיות העבודה הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להזולת, מבלי לעשות חשבונות שיש לו עדיין ריבוי ("פלענטי") עבודה עם עצמו,

סימן קס, ונימוקי או"ח לסימן תרפו, שהקשה עליו). שדי חמד אס"ד מערכת חתן וכלה סקכ"א ד"ה ולפני איזה (וכן ראיתי נוהגין).
59) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סק"ט ס"ג.
60) ראה זח"א פד, א. שבת סו, ב. פנים יפות סוף פ' בהעלותך. דברי תורה מהד"ת ס"ה. וראה גם אג"ק ח"י"ג ע' סג. וש"נ.

55) שו"ת המיוחסות לרמב"ן סרפ"ג. שו"ע יו"ד סקע"ט ס"ב. רמ"א אהע"ז סס"ד ס"ג.
56) אסתר ט, כב.
57) שם, א.
58) ראה תענית כט, א: "משנכנס אדר כו' ולמצי נפשי באדר" — הובא במג"א סתרפ"ו סק"ה (יעוין שו"ת חתם סופר או"ח

ובפרט בידעו מעשיו דיבוריו ומחשבותיו במשך כל היום וכל הלילה כו', וא"כ, איך יכול להיות "משפיע" על הזולת, ובלשון חז"ל⁶¹: "סמוך לפלטירי" שלך לא הורשת" — אלא כמ"ש כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁶² שאין אתנו יודע עד מה בסוד הבירורים, ובמילא, אין לערוך חשבונות, אלא כל דבר המזדמן ליד, צריכים לחטוף ולעשותו תיכף ומיד⁶³.

וכאשר ההנהגה היא באופן של "תקפו של אחשוורוש" — אזי נעשה ביטול הגזירה, ואדרבה, "ונהפוך הוא"⁵⁷, שאומות העולם עצמם אומרים "כתבו על היהודים כטוב בעיניכם"⁶⁴.

טז. ויש להוסיף ולבאר גם המשך דברי הגמרא²⁰ בנוגע ל"תוקפו של מרדכי" — שענין זה קשור במיוחד עם ביטול הגזירה, עי"ז ש"נפל פחד מרדכי עליהם"⁶⁵:

ובהקדים דברי הגמרא⁶⁶ "אמאי קרי לי יהודי (אף ש"מבנימין קאתי", "איש ימיני"⁶⁷), על שום שכפר בעבודה זרה, שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי". ומזה מובן שביטול הגזירה נעשה ע"י הכפירה בע"ז.

יז. ביאור הדברים:

ע"ז ושיתוף — בפשטות — היינו שחושבים שיש עוד מציאות שיש לה איזה יכולת עצמית כו', והכפירה בע"ז היינו שמאמינים ויודעים שהקב"ה הוא השליט והבעה"ב היחידי בכל העולם כולו.

אמנם, תורת החסידות גילתה וביארה את האמונה וההשגה בהענין ד"אין עוד"⁶⁸, "אפילו בחללו של עולם"⁶⁹ — שלא זו בלבד שאין שום דבר שיש לו יכולת עצמית, אלא עוד זאת, ש"אין עוד", שאין שום מציאות כלל — אפילו לא מציאות של דבר טפל ("עוד שהוא לשון טפל"⁷⁰) — מלבדו ית',

וההסברה בזה — כמ"ש³⁹ "מבלעדי אין אלקים": "אלקים" בגימטריא הטבע⁷¹, ו"מבלעדי אין אלקים" היינו שגם מציאות הטבע

66 מגילה יג, א.

67 אסתר ב, ה.

68 ואתחנן ד, לה. שם, לט.

69 דב"ר פ"ב, כח.

70 תניא שעהיה"א פ"ו (פ, סע"ב).

71 פירוש ש"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה

פ"ו. של"ה פט, א. ועוד.

61 ספרי עקב יא, כד.

62 "מבוא" לקונטרס "ומעין" ע' 22.

ולאח"ז באג"ק שלו ח"א ע' רסו.

63 ראה גם שיחת פורים דאשתקד סל"ד

(ת"מ ח"ה ע' 55).

64 אסתר ח, ח.

65 שם ט, ג.

— כללות הסדר דפנים ימין שמאל ואחור⁷² — היא אלקות⁷³, אלא שיש אלקות כפי שהוא בגילוי, ויש אלקות כפי שבא בהעלם והסתר דלבושי הטבע, ועד שיש העלם והסתר שהוא "נגד ה' ממש לומר אני ואפסי עוד"⁷⁴; אבל האמת היא שגם העלם והסתר זה אינו אלא בשביל מילוי שליחותו של הקב"ה, שהרי "לית אתר (מקום וזמן או ענין) פנוי מיני"⁷⁵.

ואמונה זו — דורשת תורת החסידות שתהי' (לא בדרך מקיף, אלא) בפנימיות, היינו, שתאיר ותחדור בכל כחות נפשו — שענין זה יכול להיות רק ע"י הבנה והשגה, ולכן מבארת תורת החסידות כמה ביאורים והסברים בזה, ומביאה גם הסברים מספרי חקירה, וכמו הענין ש"כל הנמצאים" "לא נמצאו אלא מאמתת המצאו"⁷⁶ — שענין תבוא האמונה בפנימיות.

וכאשר חסרה הידיעה ד"אין עוד אפילו בחללו של עולם", היינו, שחושב שיש עוד איזה מציאות ח"ו מלבד אלקות — הנה אע"פ שידוע שהקב"ה הוא בעה"ב על מציאות זו, מ"מ, הא גופא שחושב שיש איזה מציאות והקב"ה צריך לנהוג בעלות על מציאות זו — הרי זה בדקות דקות ענין של ע"ז⁷⁷.

יח. וכתוצאה מידיעה והשגה הנ"ל באחדותו ית' — שצריכה להביא תועלת בעבודה כמו כל ידיעה והשגה — נעשית העבודה באופן ד"תוקפו של אחשוורוש", שמתעסקים בכל עניני העבודה, ובכל דבר המזדמן ליד, ללא חשבונות איזו עבודה היא קלה ונעימה יותר, וכיו"ב. ובפרטיות יותר:

הסיבה לכך שיש מקום לחלק בין העבודה ד"סור מרע" לעבודה ד"עשה טוב" — שההתעסקות בעניני טוב וקדושה היא נעימה וחביבה יותר מאשר ההתעסקות עם מציאות של רע ומנגד, כי (א) ההתעסקות עם מנגד צריכה להיות באופן של מלחמה, שזוהי עבודה קשה ביותר, (ב) גם כאשר מצליחים לנצח את המנגד, הרי זה באופן ד"המתאבק עם מנוול מתנוול גם כן" (כנ"ל סי"ב) — היא מפני שמתייחסים למציאות הרע כמציאות של מנגד;

72) ראה בהמאמר פ"ב (לעיל ע' 7) 75) תקו"ז תנ"ז (צא, סע"ב).

ואילך). 76) רמב"ם ריש הל' יסוה"ת.

73) ראה שעהיוה"א שם. 77) ראה גם שיחת יו"ד שבט סט"ו ואילך.

74) לשון אדה"ז — תניא פל"ר. 75) תו"מ ח"ז ע' 319 ואילך).

אבל כאשר ישנה הכפירה בע"ז כדבעי, היינו, שיודעים שאין שום מציאות זולתו ית' — אזי יודעים שאין שום דבר הסותר ומנגד לאלקות, שהרי אין עצם מסתיר על עצם⁷⁸, ואין זה אלא שרצה הקב"ה שיהי' ענין של עבודה ויגיעה (ולא באופן של מתנה, שזהו "נהמא דכיסופא"⁷⁹), ולכן נראה להגוף ונה"ב שישנו העלם והסתר, אבל לאמיתתו של דבר אין שום דבר הסותר ומנגד לאלקות,

וכיון שכן, הרי אין הבדל בין העבודה ד"סור מרע" לעבודה ד"עשה טוב", בין "ארור המן" ל"ברוך מרדכי" — שהרי לאמיתתו של דבר גם "המן" אינו מנגד, ואמיתית ענינו אינו אלא כדי שיתהפך לקדושה.

ובמילא, גם העבודה ד"סור מרע" "ארור המן" היא בנקל, ומתוך שמחה — כיון שיודעים שכל מציאות ההעלם אינו אלא שנראה כן כדי לעורר את ענין עבודה, וכאשר עומדים בתוקף ולא מתפעלים מה"העלם", אזי רואים גם בעיני בשר שההעלם אינו מציאות כלל, ומתהפך לקדושה.

וכמו כן מובן גם בנוגע לההתעסקות בכל דבר הבא ליד — שמצד הידיעה ש"אין עוד אפילו בחללו של עולם", מונח אצלו בפשיטות גמורה שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, וכיון שעתה נודמנה לו עבודה זו, הרי בודאי שייכת היא לתפקידו ושליחותו שבשביל זה ירדה נשמתו למטה.

יט. ועפ"ז מובנת גם השייכות של הכפירה בע"ז ("יהודי, על שום שכפר בע"ז") ותוקפו של אחשורוש לענין נס פורים:

כיון שע"י הכפירה בע"ז, ש"אין עוד", עד שאפילו דבר הנראה ל"מנגד" אינו מציאות מלבד אלקות, נעשית העבודה בכל הענינים בהשואה, "לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" (כנ"ל) — הרי זה נמשך ונתגלה גם בגשמיות, ובמילא מתבטלת הגזירה, ואדרבה, "ונהפוך הוא", כתוצאה מהענין ד"ונהפוך הוא" ברוחניות.

ומזה מובן גם בעבודתו הפרטית של כאו"א מישראל, שכאשר יודע שכל הענינים הם אלקות, ולאמיתו של דבר אין רע — הרי זה נמשך גם בגשמיות, שרואה בעיני בשר שלא זו בלבד ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד"⁸⁰, היינו, שהכוונה בזה היא "לטב", אלא יתירה מזה, ש"גם זו

78) ראה סה"מ תרנ"ז ע' מח. תשי"א ס"ע
 79) ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. וראה לקו"ת צו ז, רע"ד. ובכ"מ.
 80) ברכות ס, סע"ב.

לטובה⁸¹, שדבר זה גופא הוא לטובה⁸², בטוב הנראה והנגלה לו ולבני ביתו, בכל המצטרך לו ולהם.

* * *

כ. איתא בגמרא⁸³ "נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס" — "שאף על הנשים גזר המן כו'", ו"עיקר הנס הי' כו' ע"י אסתר"⁸⁴.

וכן מצינו בחנוכה⁸⁵: "נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס" — "שגזרו יונים על כל בתולות הנשואות להבעל לטפסר תחלה (וכמ"ש הרמב"ם⁸⁶ ש"פשטו ידם כו' בכנותיהם"), ועל ידי אשה נעשה הנס" ("על ידי יהודית"⁸⁴ — שכרתה את ראשו של שר צבא יון⁸⁷).

וכן בפסח⁸⁸: "נשים חייבות בד' כוסות הללו שאף הן היו באותו הנס" — "כדאמרינן⁸⁹ בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו".

כלומר: אע"פ שבמצוות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות⁹⁰, מ"מ, בפורים וכן בחנוכה ופסח חייבות גם הנשים, בגלל שייכותן להנס.

וענין זה מודגש ביותר בפורים — שהרי לא זו בלבד שהנס הי' ע"י מרדכי ואסתר בשוה, אלא עוד זאת, שעיקר הנס הי' ע"י אסתר,

[כמובן גם מזה שהנס דפורים אירע רק לאחר שלא הי' שום מוצא בדרך הטבע, כיון שנתבטלה גם התקווה שאפשר לסמוך על אסתר, ("אחות יש לנו בבית המלך"⁹¹), וכפי שאמר לה מרדכי "רוח והצלחה יעמוד ליהודים ממקום אחר"⁹²],

ועד שהמגילה נקראת על שמה דוקא — מגילת אסתר, וכדאיתא בגמרא³⁵ "שלחה להם אסתר (דוקא) לחכמים כתבוני לדורות . . מצאו לו מקרא כתוב בתורה, כתוב זאת זכרון בספר³⁴ . . בספר, מה שכתוב במגילה" (שלא מצינו זה בחנוכה, אף שגם שם נעשה הנס ע"י אשה, וכן בפסח, שאף שבזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, מ"מ, נקראת צי"מ על שם משה רבינו, "גואל ראשון" ש"הוא גואל אחרון"⁹³).

81) תענית כא, א. וש"נ.

82) ראה תו"מ ח"ו ע' 126 ואילך. וש"נ.

83) מגילה ד, א ובפרש"י.

84) פרשב"ם — הובא בתוד"ה שאף שם.

85) שבת כג, א ובפרש"י.

86) הל' חנוכה רפ"ג.

87) ר"ן שבת שם.

88) פסחים קח, סע"א ואילך ובפרש"י.

89) סוטה יא, ב.

90) קידושין כט, א (במשנה).

91) מגילה טו, ב.

92) אסתר ד, יד.

93) ראה שמור"ר פ"ב, ו. זח"א רנג, א.

שעה"פ פ' ויחי.

כא. וביאור א' הטעמים בהשייכות דנס פורים לנשים דוקא: איתא במדרש⁹⁴ שביטול גזירת המן הי' עייז שמרדכי קיבץ כ"ב אלף תינוקות של בית רבן ולמד עמהם תורה. כלומר: עם היות מרדכי מגדולי ומנהיגי ישראל — למד בעצמו (לא ע"י אחרים) עם תינוקות של בית רבן, ועייז ביטל גזירת המן.

ובנוגע לחינוך ילדי ישראל — לא זו בלבד שחלקן של הנשים אינו פחות מחלקם של האנשים, אלא אדרבה, עיקר פעולת החינוך נעשית על ידי הנשים⁹⁵, שכל אחת מהן עקרת הבית, עיקר ויסוד הבית יהודי, ועל ידה נעשה עיקר החינוך של תשב"ר, שהם היסוד והקיום של עם ישראל.

כב. והביאור בזה בפנימיות הענינים:

מהחילוקים שבין פורים לחנוכה — שבחנוכה היתה הגזירה על הרוחניות דבני, ובפורים היתה הגזירה על הגשמיות דבני ישראל, על הגוף⁹⁶.

והנה, בנוגע להגוף — כותב הרמב"ם⁹⁷ "היות הגוף בריא ושלם מרדכי (עבודת) ה' הוא".

וכמו כן ידוע הפתגם שאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לבנו כ"ק מו"ח אדמו"ר⁹⁸: ראה כמה יקר הוא זה — בהראותו על היד — שבשבילו שפכו (צוליב אים האָט מען אויסגעגאַסן) ריבוי תומ"צ!

והענין בזה — כמבואר בדרושי חסידות⁹⁹, ובפרט בד"ה יביאו לבוש מלכות¹⁰⁰, גודל מעלת הגשמיות, כולל גם הגוף הגשמי, ועד שבו דוקא ישנו כח העצמות¹⁰¹ יותר מאשר בעולם האצילות.

וענין זה מצינו גם במעלת תינוקות של בית רבן, כמארז"ל¹⁰² "אין מבטלין תשב"ר אפילו לבנין ביהמ"ק":

94) אג"ק ח"ז ע' שכב, ובהנסמן שם.

99) ראה שהמ"צ להצ"צ מצות אחדות ה' (דרמ"צ ס, ב ואילך).

100) בתו"א מג"א צב, ב ואילך. שערי אורה עת, א ואילך. אורה"ת מג"א ע' פז ואילך.

101) ראה שה"ש תורת שלום ע' 120 ואילך.

102) שבת קיט, סע"ב.

94) אסת"ר ספ"ח. ספ"ט.

95) ראה של"ה מד, א. — הובא בקונטרס "חנוך לנער" ס"ע 34 ואילך.

96) לבוש — הובא בט"ז אר"ח סעת"ר סק"ג.

97) הל' דעות רפ"ד (וראה מכתב נר החמישי שנה זו — אג"ק ח"ז ע' צט — בהערה).

98) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ס"ע נט ואילך. וש"נ. מכתב כ"ו תמוז שנה זו

על ביהמ"ק נאמר¹⁰³ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוך כאו"א מישראל¹⁰⁴, ועל ידם — בכל העולם.

ואעפ"כ, מעלת תשב"ר גדולה יותר — כי, ענינו של ביהמ"ק הוא השראת השכינה בישראל, היינו, שלאחרי שישנה מציאותם של בני", אזי משרה הקב"ה שכינתו עליהם, ואילו מעלת תשב"ר היא שעל ידם נעשה עצם הקיום דבני", שקשור עם עצמותו ית' (וע"ד פתגם הנ"ל אודות מעלת הגוף, שבשבילו ניתן ענין הרוחניות וריבוי תומ"צ).

ולכן, כאשר היתה הגזירה על הגוף, היינו, על עצם מציאותם של בני" — הי' גם ביטול הגזירה ע"י תשב"ר דוקא, הקשורים עם עצם הקיום דבני".

וזהו שהאחריות דחינוך תשב"ר מוטלת במיוחד על הנשים — כי, אשה ענינה ספירת המלכות, ועז"נ "אשת חיל עטרת בעלה"¹⁰⁵, שזהו מצד גודל מעלתה של ספירת המלכות שמושרשת בעצמות¹⁰⁶, וגם הענין דתשב"ר, עצם הקיום דבני", מעלת הגוף — נוגע וקשור עם העצמות. וזהו גם שביטול הגזירה בפורים הי' ע"י אשה דוקא, ולכן שלחה אסתר לחכמים כתבוני לדורות, והמגילה נקראת על שמה, כנ"ל.

כג. וההוראה מזה בנוגע לימינו אלה:

נזכר לעיל (ס"ג) פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שגם עתה ישנה מחשבת המן, שזהו ענינו של עמלק שישנו בכל דור ודור, גם בדרא דמשיחא.

והעצה לזה — עי"ז שנשי ישראל מחנכות את ילדיהם על טהרת הקודש, ללא פשרות, וללא חשבונות של תכלית בעוה"ז הגשמי — שבשביל זה צריכים ללמדם שפת המדינה (אנגלית), ולהבטיח שיסיימו "קאָלעדזש" (אוניברסיטה), ולכלל הפחות "היי-סקול" (בית ספר תיכון); עליהן לדעת שכל מה שקשור לתכלית הגשמית — יספק ויכלכל הקב"ה, ואילו הן צריכות לספק ולכלכל את התכלית הרוחנית של הילדים.

וכפי שהי' בימי הפורים — שבזמן גזירת המן לא למדו עם ילדי ישראל שפת מדי ופרס, לא לימדום כיצד להנצל מן הגזירה, ואפילו לא לימדום את חומרת המצב שבו נמצאים, אלא כך אמר להם מרדכי: ילדי ישראל הנכם, וצריכים אתם ללמוד תורה! ולמד עמהם "הלכות

103) תרומה כה, ח. משלי יב, ד. וראה תו"א ס"פ ויגש.

104) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ובכ"מ.

105) משלי יב, ד. וראה תו"א ס"פ ויגש.

106) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' לו. וש"נ.

קמיצה¹⁰⁷ — לא רק ענינים הנוגעים למעשה בפועל, כמו הלכות תפילין וכיו"ב, אלא גם הלכות קמיצה שבאותה שעה לא היו שייכים למעשה, כי אם מצד עצם הענין דהלכות התורה (כמבואר בתניא¹⁰⁸); אלא מאי, מה תהי' התכלית שלכם, כיצד תוכלו לצאת לעולם? על זה — אמר להם מרדכי — אל תדאגו, הקב"ה ידאג לכך, ואילו אתם צריכים לידע דבר אחד: הנכם ילדי ישראל, וצריכים אתם ללמוד תורתו של הקב"ה. וכאמור, ע"י הנהגה זו בטלה הגזירה.

וכמו כן בימינו אלה, ובפרט בארצות-הברית, צריכות נשי ישראל לידע שאין לחשוב אודות תכלית גשמית עבור ילדיהן, כיצד יצליח הילד לצאת לעולם בהיותו "בטלן" שאינו יודע מאומה מעניני העולם, והרי זו בושא כלפי העולם וכו' — אין זו הדאגה שלהן, הן צריכות לדאוג לכך שהילדים ילכו בדרך התורה והמצוה, ועי"ז תומשך הצלחה וישועה להילדים, לכל הבית, ולכל בתי בנ"י¹⁰⁹.

* * *

כד. (לאחר שניגנו ורקדו משך זמן, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א):
בפורים צריך להיות ענין של נגינה וריקודים, ונוסף לזה, ישנו גם החיוב "לבסומי בפוריא" (להשתכר ביין)¹¹⁰. ומובן, שע"י הניגונים והריקודים לא יוצאים י"ח "לבסומי בפוריא"...

— הן אמת ש"כל העוסק במצוה פטור מן המצוה"¹¹¹, לפי שבכל מצוה כלולות גם כל שאר המצוות, ונמצא, שבשעה שעוסק במצוה עוסק הוא גם בהמצוה שפטור ממנה¹¹², אבל אעפ"כ, אין זה אלא מעין ודוגמא בלבד, ואינו דומה לקיום מצוה זו עצמה ממש. ולכן מצינו בזהר¹¹³ שהינוקא הרגיש שלא קראו ק"ש, אף שהיו פטורים מק"ש מפני שעסקו במצוה¹¹².

ובהחיוב ד"לבסומי בפוריא" גופא — ישנם כאלה שמקיימים חיוב זה ע"י השינה¹¹⁴: שותים קצת יין, ואז נרדמים וישנים שינה עריבה יותר, ואומרים: "שישו בני מעי"¹¹⁵, שקיימו המצוה "לבסומי בפוריא" בתכלית ההידור, שהרי היו ישנים ביום זה כמה שעות יותר מרגילותם!...

(112) ראה סה"מ תרנ"ה ע' לז. המשך
תרס"ו ס"ע סח ואילך. ועוד.
(113) ח"ג קפו, א.
(114) ראה רמ"א או"ח סתרצ"ה ס"ב.
(115) לשון חז"ל — ב"מ פג, סע"ב.

(107) אסת"ר פ"י, ד.
(108) פרק ה.
(109) ראה גם שיחת יו"ד שבט סל"ג
(תו"מ ח"ז ע' 335 ואילך). וש"נ.
(110) מגילה ז, ב (ובפרש"י).
(111) סוכה כה, סע"א. וש"נ.

אבל אצל חסידים — הסדר הוא שאומרים "לחיים" כדי להרדים את הגוף ונה"ב, ולעורר ולגלות את הנפש האלקית, להיות במעמד ומצב ד"לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: "זאָגט לחיים!" — אין זה מילתא דבדיחותא ("ס'איז ניט קיין דזשאַק"...), שהרי זה דין בשלחן ערוך¹¹⁶.

* * *

כה. איתא בגמרא⁸³ "חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר¹¹⁷ למען יזמרך כבוד (ביום) ולא ידום (בלילה) ה' אלקי לעולם אודך" (וקריאת המגילה שבח הוא שמפרסמין את הנס והכל מקלסין להקב"ה).

וכתבו הראשונים¹¹⁸ שעיקר מצות קריאת המגילה הוא ביום, כיון שבמגילה נזכרו רק ימים ("והימים האלה נזכרים ונעשים"). וביארו האחרונים¹¹⁹ שהתוקף של קריאת המגילה כ"דברי קבלה" הוא רק ביום, וקריאת הלילה אינה אלא מצוה מדרבנן.

ולכן מצינו לכמה דעות¹²⁰ שבקריאת המגילה ביום — ספיקא לחומרא, כמו בדאורייתא¹²¹, שזהו מצד התוקף של "דברי קבלה" — שהוא כמו דאורייתא — שיש לקריאת המגילה ביום (משא"כ בקריאת המגילה בלילה, ספיקא לקולא).

כו. וביאור הענין בעבודת האדם:

מהחילוקים שבין יום ולילה — שעבודת ביהמ"ק היתה ביום דוקא (עד שקיעת החמה), משא"כ בלילה, שאז היו נועלין שערי העזרה¹²². וכן הוא גם למעלה — שהרי "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא"¹²³ — שעבודת הנשמות היא ביום, משא"כ בלילה, שאז הוא זמן שינה (גם למעלה), ותרעין דגן עדן אסתימו, ורק בפלגות ליליא תרעין דג"ע פתיחין, וקוב"ה אתא לאשתעשא עם צדיקיא בג"ע¹²⁴. והענין בזה — שביום ישנו אור השמש, שמורה על האור והגילוי

---

(116) א"ח שם.	(121) ביצה ג, ב. ועוד.
(117) תהלים ל, יג.	(122) ראה מדות ספ"א.
(118) תוס' ורא"ש מגילה שם (ד, א).	(123) ברכות נח, א.
(119) ראה שו"ת נודע ביהודה מהדו"ק	(124) ראה זח"א צב, א. הנסמן בסה"מ
סמ"א. טורי אבן למגילה שם.	תשי"א ע' 9.
(120) טורי אבן שם ה, ב.	

ד"שמש הוי"י¹²⁵ (וכמארז"ל¹²⁶ "שמשון על שמו של הקב"ה נקרא שנאמר¹²⁷ כי שמש ומגן ה' אלקים"), ואז תרעין דג"ע פתיחין, וכן שערי ביהמ"ק, משא"כ בלילה, זמן החושך, העלם והסתר.

אמנם, כדי שלא תהי' יניקה ושליטה לצד השמאל — שלזה צריכים לחשוש בלילה עוד יותר מאשר ביום — תיקנו חכמים תפלת ערבית בלילה (כנגד אברים ופדרים כו')¹²⁸, ועוד זאת, ש"האידנא קבעוה חובה¹²⁹, שכן, מצד גודל החושך וההוספה בענינים דלעו"ז, צריכה להיות הוספה גם בקדושה.

וזהו שמצינו שאע"פ שבגמרא¹³⁰ יש פלוגתא אם "לא איברי ליליא אלא לשינתא" או "לא איברי ליליא אלא לגירסא", מ"מ, כבר נהגו ישראל (ומנהג ישראל תורה הוא¹³¹) שגם בלילה לומדים תורה, ובפרט פנימיות התורה¹³², כדי להאיר את חושך הלילה.

ובנוגע ללימוד התורה בלילה גופא, מצינו¹³³ שהבעש"ט אמר שחציו השני של הלילה מתוקן כבר, והוא בא לתקן את חציו הראשון של הלילה — דכיון שענינו של הבעש"ט הי' להאיר את החושך כפול ומכופל שלפני ביאת המשיח, לכן הי' עיקר לימודו בלילה בחציו הראשון של הלילה, כאשר תרעין דג"ע סתימין, ולא בחציו השני של הלילה, כאשר תרעין דג"ע פתיחין.

כזו. והנה, כללות הענין דהארת החושך כפול ומכופל דזמן הגלות קשור עם "דברי סופרים" דוקא:

דברי סופרים — הם החומרות והסייגים שהוסיפו חכמים כדי שלא יבואו לעבור ח"ו על דברי תורה, שזהו"ע "עשו משמרת למשמרת¹³⁴".

וענין זה מודגש בעיקר בזמן הגלות, שאז ניתוספו עיקר החומרות והסייגים¹³⁵ — כי, מצד התגברות החושך יש צורך בזהירות יתירה שלא תהי' שליטה להחושך כו', והעצה לזה היא הוספת חומרות וסייגים כו'. ובעומק יותר — שיש מעלה יתירה ב"דברי סופרים", כמארז"ל¹³¹

125) ראה לקו"ש חיי"ח ע' 310, ובהנסמן מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. שם.

126) סוטה יו"ד, א.

127) תהלים פד, יב.

128) ברכות כו, ב. טור או"ח ר"ס רלה.

129) טור שם.

130) עירובין סה, א.

131) ראה לקו"ת מטות פה, א.

131) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ. סת"ב סי"א. סתצ"ד סט"ז.

132) ראה גם לקו"ש חל"ד ע' 44 ואילך.

133) "התמים" חוברת ז ע' לד.

134) מו"ק ה, סע"א. וש"נ.

135) ראה לקו"ת מטות פה, א.

חביבים דברי סופרים יותר מדברי תורה, כיון נמשכים ממקום נעלה יותר¹³⁶, ולכן בכחם דוקא יכולים להתגבר על חושך הגלות, ועד להאיר את חושך הגלות.

וזהו שתפלת ערבית בלילה — שענינה להאיר את החושך (כנ"ל) — היא מדרבנן (דברי סופרים) דוקא. ועד"ז בנוגע למנהג ישראל ללמוד התורה בלילה — שהלימוד הוא (לא בתורה שבכתב, אלא) בתורה שבעל-פה דוקא¹³⁷, ובפרט בפנימיות התורה, כנ"ל.

וזהו גם הטעם שקריאת המגילה ביום היא מן התורה ("דברי קבלה"), ובלילה מדרבנן — כיון שהארת חושך הלילה (שזהו"ע קריאת המגילה בלילה) הוא בכח דברי סופרים דוקא.

כח. אמנם, עפ"ז הי' צריך להיות עיקר קריאת המגילה בלילה דוקא — דכיון שקריאת המגילה בגלל הנס דפורים הוא ענין שניתוסף בזמן הגלות, נמצא, שכללות הענין דקריאת המגילה הוא כדי להאיר את החושך, ואם כן, צריך להיות עיקר ענינו בלילה דוקא, ועכ"פ, קריאת המגילה בלילה היתה צריכה להיות חמורה יותר מקריאת המגילה ביום.

ויש להביא סמך לזה — ממ"ש רבינו הזקן בסידור¹³⁸ ש"אין מברכין שהחיינו אלא בלילה ולא ביום".

אמנם, ידוע מ"ש הצמח צדק¹³⁹ ש"הגם כי מי אני לעורר על דבריו הקדושים, מ"מ תורה היא כו", ופסק שיש לברך שהחיינו גם ביום. ובא' הביכלאך של הכת"מ¹⁴⁰ איתא ש"בפורים שנת הכת"ר (תרכ"ה) פה ליובאוויטש ציוה אדמו"ר (הצ"צ) לברך שהחיינו בבוקר קודם קריאת המגילה".

וכמו כן בנוגע לחומר הענין — הרי בלילה ספיקא לקולא, וביום ספיקא לחומרא, כנ"ל.

כט. ויש לבאר הענין שבלילה ספיקא לקולא וביום ספיקא לחומרא — בעבודת האדם:

כאשר יהודי יודע שפלות מצבו שנמצא במעמד ומצב של לילה

(139) שו"ת צ"צ (הוצאת תשנ"ד) או"ח סקי"ד.

(140) כת"י 855 (בספריית "אגודת חסידי חב"ד") — נעתק בהערות לשו"ת הנ"ל.

(136) ראה תו"א שמות נג, סע"א ואילך. לקו"ת ש"ה"ז, א. ובכ"מ.

(137) ראה התוועדויות תשמ"ה ח"ה ס"ע 3102 ואילך, ובהנסמן שם.

(138) ב"סדר קריאת המגילה".

וחושך — הרי בודאי לא יסמוך על שיקול דעתו לפסוק לעצמו הלכות במקום של ספק, בידעו שפלות מצבו שהוא "עני בדעת",

— וע"ד מ"ש אדמו"ר האמצעי בדרך חיים¹⁴¹ משל העני, שמיד כשנזכר על מעמדו ומצבו, אזי בכה בכך במר נפשו כו', ומזה מובן גם בנוגע לעני בדעת ("אין עני אלא בדעת"¹⁴²) —

ולכן, אצלו אין חשש שבגללו יהי צורך להחמיר בענין של ספק. וזהו גם שספיקא דרבנן לקולא — כיון שכל הענינים שהם מדרבנן, חומרות וסייגים, נועדו מלכתחילה עבור אלה שנמצאים במעמד ומצב של חושך, שאצלם אין חשש שבגללו יהי צורך להחמיר בענין של ספק. אבל מי שיש לו חולי של ישות והרגש עצמו, ונדמה לו שהוא במעמד ומצב של יום — עלול הוא לסמוך על שיקול דעתו ולהתיר ענין של ספק, מפני שיש לו ידיעה באותיות הקטנות ("ער קען ליינען די שווארצע פינטעלאך"), על כל קושיא יש לו תירוץ, ומחזיק את עצמו ל"למדן", רשכבה"ג... ולכן צריכים להבהיר ולומר לו: "אל¹⁴³ תאמין בעצמך"! בכל מקום של ספק אל תסמוך על עצמך, אלא עליך להדר ולהחמיר בכל החומרות.

[וע"ד מ"ש רבינו יונה¹⁴⁴ בביאור הטעם שקרבן אשם תלוי, שבא על הספק, צריך להיות יותר ביוקר מקרבן חטאת הבא על הודאי — כי על עבירה ודאית אדם מתחרט בכל לבו (שהרי יהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות¹⁴⁵), אבל ספק עבירה, הוא מתברך בלבבו לומר שמא לא עשיתי עבירה, ואינו מתחרט עלי' חרטה גמורה, ומשום זה החמירו בו יותר].

וזהו הטעם שקריאת המגילה היא גם ביום, ולא עוד אלא שקריאתה ביום חמורה יותר מקריאתה בלילה — כי, כאשר נדמה לו שהוא במעמד ומצב של יום, הרי החושך שבו (שמשים חושך לאור) גדול ביותר, ובמילא זקוק הוא עוד יותר לקריאת המגילה ולהחמיר בה יותר, כדי לגרש את החושך שבו.

ל. ומזה יש לימוד מוסר השכל לכאו"א בכל מעמד ומצב — בנוגע לגודל הזהירות שצריכה להיות תמיד:

(141) פ"ב (ה, ד).
 (142) כתובות סח, סע"א. נדרים מא, רע"א. (145) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע'
 (143) אבות פ"ב מ"ד.
 (144) ברכות א, ב (ד"ה והא דאמרינן). (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

במעמד ומצב של לילה — צריכה בודאי להיות הזהירות ע"י סייגים וחומרות,

ואם נדמה לו שהוא במעמד ומצב של יום — צריכה להיות זהירות גדולה יותר, כיון שענין הישות הו"ע קליפת עמלק, שעז"נ¹⁴⁶ "ראשית גוים עמלק", ראשית ומקור לכל המדות הרעות¹⁴⁷.

וזהו גם כללות הענין דפורים שקשור עם מחיית עמלק, כמ"ש¹⁴⁸ "תמחה — ועי"ז "מחה אמחה"³⁴ (הקב"ה) — את זכר עמלק",

— ולהעיר, ש"תמחה" "מחה אמחה" ר"ת אמת¹⁴⁹, היינו, שע"ז מגיעים לבחי' "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים"³⁹, שזהו"ע ד"אמת", "אל"ף רישו' דאלפא ביתא מ"ם באמצעיתה תי"ו בסופה, לומר אני ראשון וגו'"¹⁵⁰ —

ובכח זה נעשה "אחריתו (של עמלק) עדי אובר"¹⁴⁶, שלא נשאר ממנו שריד ופליט,

ואז נעשה "השם שלם והכסא שלם"¹⁵¹, שע"ז זוכים להגאולה האמיתית והשלימה במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין"].

* * *

לא. [כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר עם א' מהמסובים ע"ד לימוד דא"ח, והלה טען שאין לו חוש בזה, ואינו יודע מה יועיל לו וכו', ואמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א: משל למה הדבר דומה — לנסיעה ברכבת, שהאדם הנוסע ברכבת אינו יודע את כל הטכניקה הקשורה באופן פעולת הרכבת, ואעפ"כ, כשרוצה להגיע למחוז חפצו, עולה על הרכבת, וכאשר נמצאים על הרכבת, הרי בין אם מבינים את הטכניקה ובין אם לאו, פועלת הרכבת את פעולתה להביאו למחוז חפצו, וענינו בהנמשל — שלימוד החסידות מביא את האדם מעומק תחת לעומק רום. ואח"כ אמר:]

ישנם בעולם ד' סוגים: דומם, צומח, חי, מדבר. — דומם הוא הסוג הנמוך ביותר, ומדבר הוא הסוג המעולה ביותר.

ד' סוגים אלה אינם באופן שאין להם שייכות זל"ז, כי אם באופן

(146) בלק כד, כ. גם שיחת פורים דאשתקד סי"ז (תו"מ ח"ה

(147) ראה תו"א מג"א צה, א. ובכ"מ. (ס"ע 35).

(148) ס"פ תצא. (150) ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

(149) ראה עטרת צבי לזח"ב סה, א. וראה (151) פרש"י ס"פ בשלח.

שהסוג היותר נעלה כולל גם את הסוג שלמטה ממנו, אלא שהוא מעולה יותר ממנו. כלומר: סוג הצומח אינו צומח בלבד, ללא שייכות כלל לדומם, אלא יש בו גם ענין הדומם, ונוסף לזה יש בו גם מעלת הצומח. ועד"ז סוג החי, שיש בו גם הענין דדומם וצומח, ונוסף לזה יש בו גם מעלת החי. ועד"ז סוג המדבר, שיש בו גם הענין דדומם צומח חי, ונוסף לזה יש בו גם מעלת המדבר.

ומובן, שכל זמן שהצומח מנצל רק את הדומם שבו, ולא את מעלת הצומח — לא התחיל למלא את התפקיד שבשבילו נברא. ועד"ז בנוגע למדבר, שכל זמן שמנצל רק את הדומם צומח חי שבו, ולא את ה"מדבר" שבו, אין זה נחשב שמנצל רק שלשה רבעים שבו וחסר לו רביע, אלא יתירה מזה — שלא התחיל כלל למלא את עיקר תפקידו שבשבילו נברא.

ותיירה מזה: נוסף לכך שחסר לו (לא רק רבע, אלא) עיקר ענינו (מדבר), ויש בידו רק הטפל שבו (דצ"ח, שאינם בערך וכלא חשיבי לגבי המדבר שבו), אלא עוד זאת, שאין לו אפילו את הטפל — כי, גם דצ"ח שב"מדבר" צריכים להיות מושפעים מה"מדבר" ולהיות בדרגא נעלית יותר מדצ"ח סתם (היינו, שהדצ"ח עצמם מתעלים לבחי' מדבר), וא"כ, כל זמן שאינו מנצל את המדבר שבו, לא ניצל אפילו את הדצ"ח שבו¹⁵².

לב. והנה, בסוג המדבר גופא הסוג המעולה יותר הם בני ישראל. ומזה מובן שכשם שבצומח יש דבר נוסף על דומם, בחי' יש דבר נוסף על צומח, ובמדבר יש דבר נוסף על חי, שזוהי נפש השכלית — כך יש אצל בני' דבר נוסף על הנפש השכלית (בחי' המדבר), שזוהי הנשמה, נפש האלקית, עלי' נאמר¹⁵³ "ויפח באפיו נשמת חיים", ו"מאן דנפח מתוכי נפח"¹⁵⁴ (שענין זה קאי לא רק על אדה"ר, אלא גם על כאו"א מישראל).

וע"פ הנ"ל, מובן, שכאשר איש ישראל אינו מנצל את ה"ישראל" ("דעם איד") שבו, כי אם את ה"אדם" (מדבר) שבו, שמתנהג רק כאדם טוב בעל מדות טובות כפי שמתחייב מצד שכל אנושי — הרי לא זו בלבד שחסר אצלו פרט אחד במילוי תפקידו, ולא זו בלבד שחסר מילוי עיקר תפקידו, אלא עוד זאת, שלא התחיל כלל למלא את תפקידו, כי:

גם הענינים הקשורים עם הנהגה במדות טובות שמחוייבת ע"פ שכל אנושי, הנה אצל איש ישראל צ"ל קיומם מפני שכן הוא רצונו של

(152) ראה לקו"ש חיי"ט ע' 206, ובהנסמן (154) תניא רפ"ב. וראה בהנסמן ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות ב"לקוטי פירושים" לשם (ע' לו).

(152) ראה לקו"ש חיי"ט ע' 206, ובהנסמן שם בהערה 72. (153) בראשית ב, ז.

הקב"ה, שלכן, גם דיני גניבה וגזילה וכיו"ב הם תורה מן השמים, וכמבואר בחסידות¹⁵⁵ שגם קיום המצוות ד"משפטים" צריך להיות באופן של קבלת עול כמו "חוקים".

ולכן, כאשר הנהגתו של יהודי היא רק מצד שכל אנושי — הרי אינו מנצל את ענינו, ונמצא, שהכחות המיוחדים שהקב"ה נתן לו, שאינם מנצלם, הם לבטלה.

לג. והנה, בין בני"י גופא ישנם אלה שזכו להגילוי דפנימיות התורה:

בדורות הראשונים לא נתגלתה פנימיות התורה אלא ליחידי סגולה בלבד, ואפילו בזמן התנאים והאמוראים מארי קבלה מועטים היו, עד שבא הבעש"ט וגילה תורת החסידות לכל בני"י, ואדמו"ר הזקן הוסיף וגילה זאת בשכל אנושי, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁵⁶ שהבעש"ט הראה שכל יהודי אפילו פשוט שבפשוטים צריך להיות עובד הוי", ואדמו"ר הזקן הראה את הדרך איך שכל יהודי אפילו פשוט שבפשוטים יכול להיות עובד הוי" — עי"ז שגילה תורת החסידות בשכל אנושי באופן המובן לכל.

ומדור לדור מגלים רבותינו נשיאינו את תורת החסידות בהרחבה ובהתפשטות יותר, עד שכ"ק מו"ח אדמו"ר גילה יקר תפארת גדולתו וכתרו של מלך בהרחבה ביותר, ולא רק בלשון הקודש, אלא גם באידית, ואפילו בלשונות אומות העולם, אנגלית וצרפתית.

ובכן: יהודים אלה שזכו ויש להם שייכות להבנה והשגה בפנימיות התורה, צריכים לדעת שזכו בזכות גדולה ביותר, אשר, כמה וכמה גדולים לא זכו לכך, ואילו הם זכו להתקשר עם בחי' סתים דקוב"ה ע"י לימוד סתים דאורייתא¹⁵⁷ באופן של הבנה והשגה, שעל ידה נעשה יחוד נפלא ועצום (כמבואר בתניא¹⁵⁸).

ובנוגע לכל הטענות למיניהם, שעדיין לא ראויים ללימוד החסידות, וצריכים תחילה להיות שלם ב"סור מרע", או למלא כריסו בש"ס ופוסקים, וכיו"ב — צריכים לידע שטענות אלה הם טענות של היצה"ר כפי שמתלבש באיצטלא של משי ("ווי ער איז אָנגעטאָן אין אַ זיידענע זופיצע")¹⁵⁹,

157) ראה זח"ג עג, א.

158) פ"ה.

159) ראה אנ"ק אדמו"ר מהורי"צ ח"ד ע' סז (נעתק ב"היום יום" כג סיון). ח"י ע' שצד. סה"ש תרפ"ה ס"ע 83.

155) ראה ד"ה למען דעת תר"צ פ"ה (סה"מ קונטרסים ח"א פד, א). ד"ה הוי' לי בעזורי תרצ"א (תרפ"ז) פ"ג (סה"מ שם קפ, א. תרפ"ז ע' רג). סה"מ אידיש ע' 46. ועוד. 156) "התמים" ח"ב ע' נח. סה"מ תש"ח ע' 292. וראה תו"מ ח"א ע' 190. וש"נ.

וכפי שהי' נקרא בפי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶⁰: "דער קלוגינקער", כיון שבא בתחבולות שונות באופן המתאים לכל אחד לפי ענינו, אשר, העצה לזה היא — "מבטשין לי"¹⁶¹ (כמבואר בתניא¹⁶²). ובמילא, אין להתחשב בכל התירוצים והאמתלאות, אלא ללמוד חסידות בפועל, "טאַפּאַרו־דאַ־פּלאַחו"¹⁶³ (הגרזן על העץ, מעשה בפועל), תוך ידיעה שדבר זה הוא על כתפיהם של רבותינו נשיאינו שגילו תורת החסידות וסללו לנו את הדרך העולה בית א-ל.

אמנם, כאשר לא מנצלים את הזכות שניתנה בגילוי תורת החסידות, אם מצד עצלות או מצד שאר טענות ותירוצים — הרי אפילו לא התחילו למלא את התפקיד שבשבילו נבראו, וגורמים שהכחות של הקב"ה שהושקעו לגלות את תורת החסידות ולקרב אותו לתורת החסידות, ילכו לבטלה ח"ו.

וע"ד המבואר באגה"ק¹⁶⁴ בהנוגע לענין התפלה, שכאשר "עלה רצונו (של המלך, מלכו של עולם) להתגלות לכל והעביר קול בכל מלכותו להקהל ולעמוד לפניו להראותם כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו, מי שעומד .. ומתעסק בצרכיו כמה גרוע .. וגם הוא מתחייב בנפשו למלך על הראות קלונו ובזיונו את המלך כו" — כן הוא גם בנוגע להתגלות תורת החסידות:

כאשר בשנת תשי"ג אומר הקב"ה ליהודי — ע"י פלוני בן פלוני — הנני מראה לך יקר תפארת גדולתי, ליתן לך רזין דרזין, כתרו של מלך, שזוהי תורת החסידות — אין לך מרידה גדולה מהעדר השימת-לב לקבל את הגילוי דתורת החסידות.

וכאשר ישנה שימת-לב לקבל את הגילוי דתורת החסידות, ולא יוצאים י"ח בהלימוד בלבד, אלא מיישמים את הדברים בעבודה בפועל, לברר את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם — אזי יקויים מ"ש בזהר¹⁶⁵ "בהאי חיבורא דילך .. יפקון בי' מן גלותא (ומוסיף) ברחמים", בחסד וברחמים¹⁶⁶, ותבוא הגאולה השלימה למטה מעשרה טפחים, במהרה בימינו.

* * *

(163) ראה סה"ש תרצ"ז ס"ע 198. וש"נ.
 (164) סכ"ד.
 (165) ח"ג קכד, ב (ברע"מ).
 (166) ראה "היום יום" כ"ף מ"ח. ובכ"מ.

(160) לקו"ד ח"ג תקטז, א. וראה אג"ק
 ח"ד שם. לקו"ד ח"ב שיח, א ואילך.
 (161) זח"ג קסח, א.
 (162) פכ"ט.

לד. איתא בגמרא¹⁶⁷ "בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא כו' אנו כמי שלא באנו לעולם", "לפי שהן חיים לעולם, וכל זמן שהן קיימין אין אנו חשובים כלום".

ובנוגע לעניננו:

כאשר יבוא משיח ותהי' תחיית המתים, שיעמדו האבות, תנאים ואמוראים, ומה שנוגע אלינו בפרט: אבותינו רבותינו הק' — הרי מבין כל אחד (אפילו שוטה שבשוטים הכי גדול) שלא תהי' לנו שום תפיסת מקום.

וכיון שכן, צריכים לחטוף ולנצל את הזמן המועט שנשאר, כדי למלא את העבודה והשליחות שמצד כמה סיבות הוטלה על אחריותנו — להפיץ את תורת החסידות בזמן החושך כפול ומכופל, וכאמור לעיל (ס"ח) שכאשר מתעסקים ומתמסרים למילוי השליחות, עד שענין זה נעשה כל מציאותו, אזי מתעלים למעמד ומצב אחר לגמרי.

וכאשר פלוני בן פלוני ממלא ומשלים בפועל את העבודה שהתחיל לפעול משה רבינו, הבעש"ט, הרב המגיד, אדמו"ר הזקן, והנשיאים שלאחריו — להאיר לא רק את הגליא שבנפש ע"י גליא שבתורה, אלא גם את הסתים שבנפש ע"י סתים דאורייתא — הנה אע"פ שזהו דור יתום, שמצד עצמו אינו שייך לעבודה נעלית זו, אלא שמצד חסד חנם זיכו אותנו להשלים את העבודה, הרי זה באופן שאין המצוה נקראת אלא על שם הגומרה¹⁶⁸, וע"י עבודה קטנה של גמר המלאכה נוטל הוא שכר כנגד כולם.

וכפי שמצינו במלאכות שבת שאחת המלאכות היא "המכה בפטיש"¹⁶⁹, דאף שלכאורה אינו עושה מאומה, שהרי המלאכה כבר נעשתה, והוא רק מכה בפטיש, מ"מ, הרי זו מלאכה חשובה כמו כל המלאכות.

ועד"ז בנדו"ד: כאשר משלימים בפועל את המלאכה שהתחיל משה רבינו ולא גמרה, הבעש"ט והרב המגיד לא גמרוה, ואדמו"ר הזקן ורבותינו נשיאינו הבאים אחריו לא גמרוה, ואילו הוא, ע"י הפצת תורת החסידות, יגמור את העבודה להמשיך עיקר שכינה בתחתונים, שזוהי כוונת כל ההשתלשלות — הרי אע"פ שאינו אלא "מכה בפטיש", נחשב הדבר למלאכה, ולא עוד אלא שאין המצוה נקראת אלא על שם הגומרה. ובמילא צריכים אנו לידע גודל הזכות שניתנה לנו — שע"י תנועה קלה יכולים אנו להשלים בפועל את כל העבודה שנעשתה במשך כל

169) שבת עג, סע"א.

167) ע"ז ה, א ובפרש"י.
168) פרש"י עקב ח, ב. ועוד.

הדורות שלפנינו, שהרי כל הענינים העיקריים שהיו צריכים להתייגע עליהם נעשו כבר, ועכשיו יכולים אנו ע"י תנועה קלה, ללא יגיעה גדולה, להרויח גם את כל מה שנעשה בדורות שלפנינו ע"י ריבוי יגיעה, כיון שאין המצוה נקראת אלא על שם הגומרה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "קול ביער"¹⁷⁰].

* * *

לה. כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר מאמר שני — ד"ה על כן קראו לימים האלה פורים¹⁷¹.

[כהקדמה ובסמיכות לאמירת המאמר, כאשר רצינות ודביקות מיוחדת נראתה על פני קדשו — פתח כ"ק אדמו"ר שליט"א וסיפר:

בתקופת המהפיכה ברוסיה לאחרי מפלתו של הקיסר, הורה כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע להחסידים להשתתף בבחירות שנערכו במדינה ובהתאם לכך הגיע למקום שבו התקיימו הבחירות גם אחד החסידים שהי' מופשט לגמרי מהוויות העולם, ולא ידע כלל מה מתרחש במדינה — שהרי צריך הוא לקיים את ההוראה של הרבי, וכמובן, לאחרי הקדמת טבילה במקוה וחגירת אבנט, כראוי לקיום הוראה של הרבי. לאחר שעשה מה שצריך לעשות בשביל הבחירות, כפי שהורו לו חבריו — ראה אנשים עומדים ומכריזים "הוֹרֵעַ", ועמד גם הוא והכריז: "הוֹרֵעַ, הוֹרֵעַ, הוֹרֵעַ"...

(כל המסובים עמדו והכריזו בהתרגשות: "הוֹרֵעַ, הוֹרֵעַ, הוֹרֵעַ". ומיד לאח"ז פתח כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר את המאמר¹⁷²).

אחרי המאמר צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון שלש תנועות (דהבעש"ט, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן). ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (וצוה לכפול בבא הרביעית — ג"פ). "ניע זשוריצי כלֶאָפֶצִי".

* * *

בקונטרס הנ"ל, ש"אמירתו היתה קשורה, כנראה, עם המאורעות שאירעו בתקופה ההיא עד למפלתו של המושל דמדינה ההיא שהי' צורר ישראל כו"מ*.

(* ע"ד פרטי המאורעות — ראה בארוכה ב"כפר חב"ד" פרשת תצוה תשנ"ג (גליון 563). המו"ל.

170) ראה גם שיחת פורים תשי"א סכ"ח (תו"מ ח"ב ס"ע 325). שיחת יו"ד שבט סל"ד (תו"מ ח"ז ע' 336).

171) המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ויצא לאור ב"קונטרס פורים תנש"א" (נדפס לעיל ע' 15 ואילך. תו"מ סה"מ אדר ע' סה ואילך).

172) ראה ב"פתח דבר" למאמר הנדפס

לו. כיון שצריכים לחשוב כבר אודות ברכת המזון — הרי לפני"ז יש להזכיר גם אודות הענין ד"שושן פורים", שכבר עומדים בו:

ב"שושן" יש ב' פירושים¹⁷³: א) ע"ד "שושנת העמקים"¹⁷⁴, שזוהי דרגא נעלית בקדושה. ב) ע"ד מ"ש "כשושנה בין החוחים"¹⁷⁵, דקאי על ספירת המלכות, שנקראת שושנה, כפי ש"רגלי" יורדות מות¹⁷⁶, שזוה"ע "בין החוחים", דקאי על לעו"ז.

וזוהו הענין ד"שושן פורים" — לפעול ב"שושנה בין החוחים" (במעמד ומצב שצריכים להתעסק גם עם "חוחים") שתהי' "שושנת העמקים", כמרומו בכך שבשושן הי' הענין ד"הרוג בשונאיהם"¹⁷⁷ (בירור הלעו"ז, חוחים) יותר מאשר בשאר העיירות, גם ביום ארבעה עשר¹⁷⁸, ועי"ז הי' הענין ד"נוח (לא בארבעה עשר, כבשאר העיירות, אלא) בחמשה עשר בו"¹⁷⁸, שבו קיימא סיהרא באשלמותא¹⁷⁹, שזוה"ע נעלה ביותר, ע"ד "שושנת העמקים".

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

יתן השי"ת לכאו"א מאתנו, הוא ובני ביתו, בתוך כלל ישראל, שנזכה להמעמד ומצב דעיר מוקפת חומה באופן ש"אני אהי' לה גו' חומת אש גו"¹⁸⁰, אשר, מצד מדריגה זו לא שייך כלל ענין של גלות, ובמילא תהי' גאולה שלימה ואמיתית שאין אחרי' גלות, במהרה בימינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ברך ברכת המזון על הכוס, ואח"כ נתן בידו הק' לכל המסובים מ"כוס של ברכה".

טרם צאתו אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

"א' גוטן יו"ט". ולהתראות בהתוועדות חסידית הבאה בהקדם האפשרי.

(173) ראה תו"א מג"א קטז, ג. סה"מ	(177) אסתר ט, טז.
קונטרסים ח"א רנז, א.	(178) שם, יח.
(174) שה"ש ב, א.	(179) זהר ח"א קג, רע"א. ח"ב פה, רע"א.
(175) שם, ב.	ועוד. וראה שמו"ר פט"ו, כו.
(176) משלי ה, ה. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ	(180) זכרי' ב, ט.
(ע' תקסד ואילך).	